

**УТОЧНЕННЯ ПОНЯТТЯ ЛІКВІДНОСТІ АКТИВІВ
СУБ'ЄКТІВ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ**

Рассматриваются мнения ученых относительно понятия ликвидности рыночных активов, дается критическая оценка существующим точкам зрения по этому поводу. Обосновывается собственная точка зрения относительно понятия ликвидности активов субъектов экономики в современных условиях развития предпринимательских отношений.

Examined of opinion of scientists-analysts in relation to the concept of liquidity of assets of subjects of market economy, a critical estimation is given to the existent different points of view in relation to it. The own point of view is grounded in relation to the concept of liquidity of assets of subjects of economy in the conditions of development of market enterprise relations.

Ключові слова: ліквідність, ліквідність активів, ринкова економіка, суб'єкт економіки.

У фінансовому аналізі при оцінці фінансового стану суб'єктів господарювання досліджується їх ліквідність. При цьому розглядається ліквідність їх активів та ліквідність балансу. На сьогодні існують різні точки зору щодо поняття ліквідності активів суб'єктів економіки (1, с. 30). А для правильного проведення фінансового аналізу і отримання вірних аналітичних висновків та пропозицій важливим є єдине їх розуміння. Тому дослідження розуміння ліквідності активів суб'єктів економіки і правильне застосування їх у сучасному фінансовому аналізі підприємницької діяльності є доволі важливим та актуальним.

Метою дослідження є розглядання та уточнення поняття ліквідності активів та ліквідності балансу суб'єктів економіки в ринкових умовах підприємницького господарювання.

У зв'язку з цим розв'язуються наступні завдання:

- ознайомлення з думками різних вчених-аналітиків стосовно поняття активів суб'єктів економіки;
- надання критичної оцінки існуючим різним точкам зору щодо поняття активів суб'єктів економіки;
- обґрунтування власної точки зору щодо ліквідності активів суб'єктів економіки в умовах розвитку ринкових підприємницьких відносин.

В економічній літературі вживають та на практиці користуються такими поняттями, як ліквідність підприємства, ліквідність активів та ліквідність балансу. Але думки вчених-аналітиків стосовно цих понять сильно різняться. Розглянемо поняття ліквідності активів суб'єктів господарювання.

Можна виділити наступні думки стосовно визначення ліквідності активів (табл. 1).

На нашу точку зору, з урахуванням вказаних недоліків у розглянутих визначеннях вважаємо за доцільне надати наступне визначення: ліквідність активів — це здатність та швидкість перетворення активів (майна) суб'єкта господарювання в наявні грошові кошти.

Обґрунтуємо нашу точку зору:

— по-перше, насамперед, виходячи із сутності терміна «ліквідність» як «рідкий, плинний», що передбачає спроможність перетворюватися речовини з одної форми в іншу, а в даному випадку спроможність перетворення активів з матеріальної (матеріальні активи), нематеріальної (нематеріальні активи, фінансово-інвестиційної (довгострокові та поточні фінансові інвестиції та еквіваленти грошових коштів, дебіторська заборгованість) форм у грошову форму — наявні грошові кошти, тобто при цьому отримується певна сума грошей, тому ми і вказуємо, що ліквідність активів — це здатність перетворення активів (майна) суб'єкта господарювання в наявні грошові кошти;

— по-друге, не можна не враховувати, що цей шлях перетворення може бути в більшій або меншій мірі «тернистим», тобто трансформація активів у гроші може відбуватися швидше або повільніше, наприклад, суб'єкт господарювання може швидко продати активи, але із значними знижками в ціні і отримати меншу суму, ніж реально коштує дане майно (фактор негайності повернення боргу — терміново потрібні гроші, ринкова конкуренція серед покупців — шукають, де придбати дешевше і користуються складним моментом у продавця — це вимушений його крок та ін.), тому у визначенні ми і надаємо, що це крім здатності ще й швидкість цього перетворення;

— по-третє, у визначенні не треба вказувати, для чого реалізуються активи (і чи взагалі всі активи будуть реально реалізовані, і чи є в цьому нагальна потреба) або куди підуть гроші, бо цілі можуть виникнути самі різні і не тільки для повернення поточних та довгострокових боргів, а наприклад, для отримання грошей, щоб переорієнтувати свою діяльність, а у випадку закриття чи ліквідації суб'єкта економіки ще й для розрахунків з власниками, засновниками, акціонерами та ін. Тому ми не вказуємо цілі такого перетворення активів, бо перетворення може бути реальним або тільки теоретичні розрахунки та можливості, наприклад, вивчення можливості продажу всіх необоротних активів або окремих їх видів, реалізації виробничих запасів та ін., але ніхто не збирається продавати, а просто надається оцінка динаміки фінансового стану суб'єкта господарювання зі сторони ліквідності.

**ГРУПУВАННЯ ДУМОК
СТОСОВНО ВИЗНАЧЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ АКТИВІВ**

№ п/п	Автори	Визначення ліквідності активів	Дискусійні питання
1	<p>Івашченко В. І., Болох М. А., 2001 р.; Чечевичина Л. М., Чув І. М., 2006 р.; Салига С. Я., Дацій Н. В., Корецька С. О., Нестеренко Н. В., Салига К. С., 2006 р.; Подольська В. О., Яріш О. В., 2007 р.</p> <p>Мельник В. М., 2003 р.</p>	<p>величина, обернена ліквідності балансу за часом перетворення активів у грошову форму. Чим менше часу потрібно для перетворення окремого виду активу у грошову форму, тим вища ліквідність балансу</p> <p>ліквідність поточних активів, тобто час, необхідного для перетворення їх у готівку</p>	<p>Не чітке поняття, яке зводиться тільки до часу перетворення, але не наголошується, що в першу чергу, — це їх здатність перетворення в гроші, а потім вже швидкість.</p> <p>Не розглядає ліквідність необоротних активів</p>
2	<p>Ковальов В. В., 2001 р.; Причуляк Н. М., 2002 р.; Савицька Г. В., 2005 р.; Шморгун Н. П., Головка І. В., 2007 р.; Ковальов В. В., Волкова О. М., 2007 р.</p>	<p>здатність його трансформуватися в грошові кошти, а ступінь ліквідності визначається тривалістю часового періоду, на пролязі якого ця трансформація може бути здійснена.</p>	<p>Ступінь ліквідності як час, необхідний для перетворення, — пов'язана з ознаками ліквідності. На нашу точку зору дану думку треба відредагувати та уточнити.</p>

Продовження табл. 1

№ п/п	Автори	Визначення ліквідності активів	Дискусійні питання
3	Єфімова О. В., 2002 р.	можливість перетворити їх у грошову форму або використати для зменшення зобов'язань	Виходячи з сутності слова «ліквідність», що передбачає зміну форми існування, а в даному випадку ми з'ясували, що це здатність активів перетворюватися в гроші, то друга частина визначення підлягає сумніву і не відповідає загальному поняттю ліквідності.
4	Бочаров В. В., 2002 р.	визначається здатністю підприємства швидко і з мінімальним рівнем фінансових втрат перетворити свої активи (майно) в грошові кошти	Якраз окремі види майнових цінностей і можуть втрачати свою вартість, яка буде залежати від конкретної ділової ситуації та крайньої необхідності реалізації активів із значними знижками, але дуже швидко, або не так швидко, але без зміни своє ринкової вартості
5	Прикіна Л. В., 2002 р.	здатність організації швидко виконувати свої фінансові зобов'язання, а при необхідності і швидко реалізовувати свої засоби	здатність організації швидко виконувати свої фінансові зобов'язання — це не ліквідність активів, це швидше платоспроможність, бо ця частина визначення не стосується саме реалізації засобів. Ліквідність активів — це не виникнення необхідності, або не виникнення її з приводу реалізації своїх засобів.

Закінчення табл. 1

№ п/п	Автори	Визначення ліквідності активів	Дискусійні питання
6	Мошенський С. З., Олійник О. В., 2007 р.	здатність трансформуватися в грошові засоби у процесі передбаченого виробничого процесу	
7	Костирко Р. О., 2007 р.	їх можливість при певних обставинах перетворюватися в наявні гроші для покриття зобов'язань	На нашу думку у визначенні не треба вказувати мету, бо в принципі мета може бути різною, наприклад, продажа одних активів для того, щоб придбати інші, реалізація одних крупних об'єктів основних засобів, щоб придбати інші зміни виду діяльності тощо.
8	Не надають дане поняття : Цал-Цалко Ю. С., 2002 р.; Мец В. О., 2003 р.; Бурак П. Ю., Рymar М. В., Бець М. Т., Карпінський Б. А., Майор О. В., Максимів Л. І., Савчук О. Я., Савчук Н. В., 2004 р.; Прокопенко І. Ф., Ганін В. І., Петряєва З. Ф., 2004 р.; Костенко Т. Д., Підгора Є. О., Рижиков В. С., Панков В. А., Герасимов А. А., Ровенська В. В., 2005 р.; Нестеренко Ж. К., Череп А. В., 2005 р.; Ковальчук М. І., 2005 р.; Фролова Т. О., 2005 р.; Шило В. П., Верхоглядова Н. І., Ільїна С. Б., Темченко А. Г., Брадул О. М., 2005 р.; Тарасенко Н. В., 2006 р.; Прокопенко І. Ф., Ганін В. І., Москаленко В. В., 2006 р.; Кіндрацька Г. І., Білик М. Г., Загородній А. Г., 2006 р.; Багров В. П., Багрова І. В., 2006 р.; Старостенко Г. Г., Мірко Н. В., 2006 р.; Десва Н. М., Дедіков О. І., 2007 р.; Прокопенко І. Ф., Ганін В. І., 2008 р.		Доцільно розглянути ці поняття

Запропоноване нами визначення ліквідності активів, на нашу думку, найбільш точно відображає сутність даної категорії на сучасному стані ринкового розвитку вітчизняної економіки та діяльності її суб'єктів.

Вважаємо за доцільне виділити ознаки ліквідності активів, які інші вчені-аналітики відносять до ознак ліквідності підприємства:

Ліквідність активів розглядається в двох аспектах:

- 1) як час, необхідний для продажу активу;
- 2) як суму, одержану від продажу активу.

Ці аспекти і є ознаками ліквідності, які тісно пов'язані між собою: часто можна продати актив дуже швидко за короткий час, але із значною знижкою в ціні.

У результаті проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

— ліквідність активів — це здатність та швидкість перетворення активів (майна) суб'єкта господарювання в наявні грошові кошти;

— запропоновані визначення ліквідності активів більш точно відображає сутність даного поняття та розкриває водночас технологію проведення їх аналізу та оцінки.

Удосконалення групування активів та пасивів балансу для здійснення аналізу його ліквідності та розрахунку показників ліквідності суб'єктів ринкової економіки є питаннями наших подальших наукових досліджень.

Література:

- 1 *Багров В. П., Багрова І. В.* Економічний аналіз: Навч. посіб. — К.: ЦНЛ, 2006. — 160 с.
- 2 *Бочаров В. В.* Фінансовий аналіз. — СПб.: Пітер, 2002. — 240 с. (на рос. мові).
- 3 *Деева Н. М., Дедіков О. І.* Фінансовий аналіз: Навч. посіб. — К.: ЦУЛ, 2007. — 328.
- 4 Економічний аналіз господарської діяльності / Іващенко В. І., Болух М. А. — К.: ЗАТ «НІЧЛАВА», 2001. — 204 с.
- 5 Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: Навч. посіб. — К.: ЦНЛ, 2005. — 400 с.
- 6 *Єфімова О. В.* Фінансовий аналіз. — 4-е вид., перероб. і доп. — М.: Бухгалтерський облік, 2002. — 528 с. (на рос. мові).
- 7 *Кіндрацька Г. І., Білик М. Г., Загородній А. Г.* Економічний аналіз: теорія і практика: Підручник / За ред. проф. А. Г. Загороднього. — Львів: Магнолія Плюс, 2006. — 428 с.

8 Ковалев В. В. Фінансовий аналіз: методи і процедури. — М.: Фінанси і статистика, 2001. — 560 с. (на рос. мові).

9 Ковальов В. В., Волкова О. М. Аналіз господарської діяльності: Підручник. — М.: ТК Велбі, Проспект, 2007. — 424 с. (на рос. мові).

Стаття надійшла до редакції 10.05.2008 р.

УДК 657:14

О. А. Мазур,

канд. екон. наук, доц., аудитор,
директор АФ «Фінком — Аудит»

АУДИТ ВЛАСНОГО ТА РЕГУЛЯТИВНОГО КАПІТАЛУ БАНКУ

В статье рассматриваются элементы, которые влияют на формирование собственного и регулятивного капитала; представлена методика аудиторской проверки этих элементов

The article reviews elements that influence at forming of property assets and regulator capital; it represents audit methods of those elements

Ключові слова: власний капітал, регулятивний капітал, аудиторська перевірка, аудиторський висновок.

Увага до складу власного та регулятивного капіталу банку затверджується в вимогах як на міжнародному рівні [3, с. 16], так і в нормативно-правовому забезпечення Національного банку України [1, с. 5].

Необхідність та актуальність цієї проблеми вимагає комплексного контролю за формуванням та змінами власного та регулятивного капіталу, на що наголошують у своїх роботах провідні науковці України [2, с. 276; 4, с. 360].

Такий контроль забезпечує зовнішній аудит. Завданням аудиту капіталу банку є: оцінка основного та додаткового капіталу банку; аналіз джерел їх формування; відповідність регулятивного, основного капіталу встановленим постановам НБУ та перспективи їх збільшення; перевірка наявності та оформлення первинних документів; встановлення тотожності даних аналітичного та синтетичного обліку і правильність складання фінансової звітності; оцінка внутрішнього контролю.

Власний капітал допомагає банку виконувати такі функції:

— забезпечувати довіру до банків у суспільстві та впевненість у стабільності окремих банків та банківської системи взагалі;